

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN
Y FORMACIÓN PROFESIONAL

INSTITUTO NACIONAL DE
TECNOLOGÍAS EDUCATIVAS Y DE
FORMACIÓN DEL PROFESORADO

MINISTERIO
DE POLÍTICA TERRITORIAL
Y FUNCIÓN PÚBLICA

Guía didáctica

GOBIERNO ABERTO

Bachillerato

A motivación desta guía	4
Quen fai esta guía?	4
Obxectivos da guía.....	5
Por que agora? O momento da educación en goberno aberto	5
Achegándolle o goberno aberto ao contexto educativo.....	6
Afondando no coñecemento do Goberno e da Administración pública?	7
Goberno aberto: de que estamos a falar?	8
Contexto e evolución.....	8
Creando un marco conceptual común	9
Actividade: mapa mental. "Nube de palabras"	10
Principios e valores	10
Beneficios para a sociedade.....	10
Os tres piares do goberno aberto	
A transparencia e a rendición de contas	11
Definición	11
A metáfora das paredes de cristal.....	11
Como atopar ou solicitar información	12
Como exercemos o noso dereito de acceso?	13
A participación cidadá	14
Definición	14
Como participamos?	14
A colaboración.	17
En que consiste?	17
Practicando a cocreación.....	17
Datos abertos e reutilización	18
Novas tecnoloxías, redes sociais e goberno aberto.....	19
Resumo	20
Aplicando o goberno aberto no ámbito educativo.....	20
Para teres un centro educativo transparente... ..	20
Paso 1: Identifica o problema e os obxectivos	20
Paso 2: Elixo a información.....	20
Paso 3: Solicita a información	21
Paso.4: Estuda e reutiliza a información.....	21
Para teres un instituto participativo... ..	21
Paso 1: Identifica onde existe participación e onde podería existir a partir de agora	22
Paso 2: Planea a forma de participación.....	22
Paso 3: Participa!	22
Para teres un instituto colaborativo... ..	22
Paso 1: Identifica un problema onde poden xurdir espazos para a colaboración	22
Paso 2: Identifica que axentes son necesarios para a colaboración e onde se vai desenvolver	22
Paso 3: Poñendo en marcha a colaboración.....	23

Xa temos un instituto aberto. Como actuamos agora?	23
Recurso: para saber máis	23
Recursos electrónicos	23
Portais de transparencia	23
Portais de datos abertos	24
Portais de consellos de transparencia	24
Publicacións	25

A MOTIVACIÓN DESTA GUÍA

O termo “**gobierno aberto**” está cada día máis presente nas noticias dos medios de comunicación, nos discursos políticos, en traballos académicos, nas redes sociais etc. Trátase dunha nova forma de entender o goberno dos asuntos colectivos que involucra responsables políticos nos gobernos e parlamentos, pero tamén cada persoa. En definitiva, o **gobierno aberto** xa forma parte das nosas vidas e chegou para quedar.

Pero **pódese dicir, entón, que o concepto de goberno aberto é algo recente?** En parte si, en parte non. Existen leis e normas de acceso á información pública moi antigas. Por exemplo, no caso de **Suecia** remóntase ata o **século XVIII**. Ao mesmo tempo, a volta á popularidade do concepto de **gobierno aberto** chega coa presentación do **Memorando pola Transparencia e o Gobierno Aberto** en 2009, a primeira medida adoptada polo entón presidente dos Estados Unidos de América, **Barack Obama**.

A **actuación dos gobernos e administracións públicas está nun proceso de transformación constante** na sociedade actual, sobre todo pola velocidade e profundidade dos cambios tecnolóxicos, sociais, culturais e económicos. Así, **gobernos e administracións públicas** de todo o mundo queren ser cada vez máis **transparentes**, máis **accesibles** e máis **sensibles** debido ás demandas e necesidades da cidadanía. Se logran alcanzar estes obxectivos irán na dirección correcta cara a unha **gobernanza democrática**, unha maior **cohesión social** en **desenvolvemento económico próspero**.

O **gobierno aberto baséase na transparencia, na rendición de contas, na participación e na colaboración**, características que imos coñecer ao longo da presente guía. Trátase dunha nova forma de entender o goberno das sociedades. Esta guía nace como unha ferramenta do **III Plan de Acción de España** da **Alianza para o Gobierno Aberto**.

Por tanto, a **finalidade** última desta guía é **achegarlle ao alumnado e profesorado os valores e principios do goberno aberto** e facelo-partícipe do proceso que se está a desenvolver, ao mesmo tempo, en moitos países do mundo. Preténdese que entre todos e todas se constrúa un Estado máis aberto e responsable, grazas á existencia dunha cidadanía esixente respecto ás accións de responsables políticos, asembleas lexislativas, xuíces e xuízas ou persoas dedicadas á xestión dos bens e servizos públicos.

Por outra parte, o seu enfoque está dirixido á adquisición da **competencia social e cidadá**, imprescindible para lograr que as persoas alcancen un pleno desenvolvemento persoal, social e profesional, e se incorporen á sociedade con responsabilidade e coñecemento das implicacións da participación no sistema democrático no que vivimos.

Data de finalización da elaboración: abril de 2018

QUEN FAI ESTA GUÍA?

J. Ignacio Criado. É profesor no Departamento de Ciencia Política e Relacións Internacionais, da Universidade Autónoma de Madrid, e *research fellow* do Center for Technology in Government, State University of New York (SUNY, Albany). Cofundador de NovaGob e director xeral da súa

NovaGob.Lab, Laboratorio de Goberno para a Innovación Pública. Asesora, investiga e ensina sobre goberno aberto, administración dixital, innovación pública, redes sociais e administracións públicas, interoperabilidade e colaboración interorganizativa. Conta con numerosas publicacións sobre administración e xestión pública. É responsable de materias sobre innovación pública, goberno aberto e administración dixital, entre outros, no Máster en Alta Dirección Pública do Instituto Ortega y Gasset, o Máster de Dirección Pública do Instituto Nacional de Administración Pública, o Máster en Xestión Pública da Universidade de Granada ou o Máster en Democracia e Goberno da Universidade Autónoma de Madrid.

@jicriado

Vicente Pastor. É persoal de investigación no Departamento de Ciencia Política e Relacións Internacionais da Facultade de Dereito da Universidade Autónoma de Madrid. Investigador en NovaGob.Lab, Laboratorio de Goberno para a Innovación Pública. Licenciado en Ciencias Polí-

ticas e da Administración pola Universidade de Valencia. Máster en Democracia e Gobierno pola Universidade Autónoma de Madrid. Diplomado en Dirección e Análise Política pola Universidade de Valencia.

@vipaspa

OS OBXECTIVOS DESTA GUÍA

A presente guía ten diferentes obxectivos. Entre outros, búscase lograr os seguintes:

- Impulsar o **coñecemento da Administración pública** e do **goberno**.
- **Xerar no alumnado unha conciencia cívica** baseada nos **principios do goberno aberto** que redunde en beneficio da sociedade.
- Compartir o **marco conceptual** común existente respecto ao goberno aberto no ámbito internacional, e abrirille a porta ao debate.
- Fomentar o **exercicio da cidadanía democrática** e a **transparencia**.
- Dar a coñecer **boas prácticas** como exemplo de implantación e posta en práctica de políticas de **goberno aberto**.

POR QUE AGORA? O MOMENTO DA EDUCACIÓN EN GOBERNO ABERTO

A necesidade de **goberno aberto** converteuse nunha prioridade para moitos países do mundo. Os gobernos e administracións públicas en diferentes contextos cooperan de forma crecente para lle dar visibilidade a este concepto e ás súas diferentes dimensións.

A **Alianza para o Goberno Aberto** é unha iniciativa multilateral que se creou en 2011 e suma agora máis de 70 países participantes, incluíndo gobernos e organizacións da sociedade civil (sobre todo ONG que promoven a transparencia e a participación cidadá). España é membro desta Alianza desde a súa creación e recentemente incorporou 15 entidades subnacionais, é dicir, concellos e rexións.

Que supón ser membro da Alianza para o Gobierno Aberto?

Para ser membro da Alianza para o Goberno Aberto é necesario aprobar unha **Declaración de Goberno Aberto** (pódela descargar e consultar na ligazón <https://www.opengovpartnership.org/declaraci-n-de-gobierno-abierto>).

Consulta a Declaración de Goberno Aberto e comenta cos compañeiros e compañeiras se coñeces algunha declaración semellante realizada por algunha institución. Elabora cos compañeiros e compañeiras unha declaración de goberno aberto adaptada ás circunstancias do teu centro escolar, grupo, asociación á que pertences ou de mozos e mozas en xeral. Podes facelo cunha estrutura composta de varios parágrafos que no seu inicio teñan o seguinte formato: "Recoñecemos que...", "Aceptamos...", "Defendemos..." e finalmente un último parágrafo no que se resuman os compromisos: "E por todo isto comprometémonos a...". A finalidade é que, entre o conxunto do teu grupo, pechedes no decálogo, un conxunto de obxectivos centrados en mellorardes a vosa contorna máis próxima a través do impulso de medidas sobre goberno aberto.

Invitámoste a consultar esta ligazón (http://transparencia.gob.es/transparencia/transparencia_Home/index/Gobierno-abierto/allIPlanAccion.html) que te levará ao **III Plan de Gobierno Aberto de España**, elaborado de maneira coordinada coa **Alianza para o Goberno Aberto** (<https://www.opengovpartnership.org/>). Desta forma, poderás comprobar como se estrutura este documento, cales son os seus obxectivos, as súas características principais e os ámbitos sobre os que actúa, que se materializan en compromisos (na actualidade, os membros da Alianza xa realizaron máis de 2500 compromisos sobre goberno aberto). Se afondas no contido do documento, poderás comprobar que unha das actividades propostas entre os compromisos do **III Plan de Gobierno Aberto de España** é a elaboración desta guía. *Formación en goberno aberto.*

Fonte da imaxe: <https://www.opengovpartnership.org/>

ACHEGANDOLLE O GOBERNO ABERTO AO CONTEXTO EDUCATIVO

Que podemos facer para lles dar a coñecer o **goberno aberto** a estudantes de bacharelato coma ti? Aínda que a estas alturas da túa traxectoria educativa xa teñas asimilado algúns conceptos relacionados co ámbito do público, non podemos limitarnos a explicar en que consiste o **goberno aberto**, senón que temos que ir un paso máis aló, engadir máis conceptos como Goberno e Administración pública, e realizar accións prácticas que che axuden a entendelo imaxinando cuestións concretas que che afectan no día a día, ou que lles afectan ás persoas máis próximas (familia, amigos, veciñanza, etc.).

Como achegamos o goberno aberto ás aulas?

Nas aulas:

- Fomentando a **participación** nos procesos electorais dos centros educativos.
- Proporcionando **información** (número de alumnos e alumnas por curso, planificación de clases e actividades, etc.).
- Promovendo a **toma de decisións** de forma colaborativa entre o alumnado.
- Analizando os procedementos de toma de decisións do Consello Escolar e publicando os seus acordos.

Na vida diaria:

- Xerando unha **conciencia cívica** entre os alumnos e alumnas baseada en principios de goberno aberto.
- Achegándolle o coñecemento do Goberno e da Administración ao alumnado.

Un exemplo de **gobierno aberto** preto de ti implicaría que o teu centro escolar proporcionase información sobre a avaliación do alumnado. Por exemplo, por que non pedirlle a un profesor ou profesora que dea o número de alumnos e alumnas que superaron os exames finais durante os últimos cinco anos? (Olo! Sen descubrir os datos persoais de ninguén, xa que isto está prohibido polas leis). Tendo esta información pódese coñecer a porcentaxe de estudantes que supera esta materia sobre o total de matriculados, así como a súa evolución durante os últimos anos. Con isto estamos facendo transparente a actividade das persoas que traballan para as administracións públicas, neste caso nos centros educativos

Eleccións ao Consello Escolar

Algunha vez pensaches en presentarte ás eleccións para formares parte do Consello Escolar do teu centro? Neste contexto xorden moitas oportunidades para traballar cos principios do **gobierno aberto**, por exemplo a través da creación dun grupo nunha plataforma social na que se inclúa a todo o alumnado do centro e que permita a colaboración á hora de compartir información sobre todas aquelas cuestións que se traten nas reunións co Consello: as clases, os horarios e o regulamento do centro ou calquera outra cuestión de interese que queiras levar a cabo. Se non desexas presentarte como representante no Consello Escolar, non te preocupes, invitámoste a que lle fagas esta proposta a algunha persoa do teu grupo que dea o paso adiante. Seguro que ten moito éxito!

O exemplo anterior mostra que, se queremos ampliar a **participación** e o **compromiso cidadán**, é dicir, o **gobierno aberto**, debemos empezar desde o **ámbito educativo**. Para iso é necesario facilitar o **diálogo**, incorporar **novas prácticas** e relacionarnos de igual a igual entre todas as persoas. **Ti tamén podes facer gobierno aberto!**

AFONDANDO NO COÑECEMENTO DO GOBERNO E A ADMINISTRACIÓN PÚBLICA

Que é a **Administración Pública**? E o **Gobierno**? Como podemos diferenciarlos? Trátase dunha cuestión complexa, xa que ambos os dous representan o poder executivo.

O **Gobierno** é un **órgano que existe por mandato da Constitución española** e que ten carácter **político**. Está formado por unha persoa que exerce a presidencia e un número variable de persoas que se fai cargo dos ministerios que se crean en cada período ou lexislatura (normalmente, catro anos). Tamén existen gobernos en cada comunidade autónoma.

A **Administración pública** é un conxunto de **órganos permanentes** que serven con obxectividade aos intereses xerais e actúan de acordo cos principios de eficacia, xerarquía, descentralización, desconcentración e coordinación, sempre de acordo coa lei. Seguindo as estruturas dos diferentes niveis de goberno, tamén encontramos a Administración pública no ámbito estatal, autonómico e local. A Administración está **suxeita á dirección política** dos distintos gobernos e ás regulacións do poder lexislativo (Parlamento).

Desta forma, debes saber que o **poder executivo**, que é o que aplica e executa as leis que se aproban no Parlamento, é o resultado da **suma de Gobierno e Administración pública**. Aquí imos usar o concepto de goberno aberto para definir conxuntamente estes dous ámbitos do poder executivo.

Na imaxe que verás máis adiante podes comprobar como os poderes executivo, lexislativo e xudicial forman parte do conxunto **"Estado Aberto"**, cuxa esencia vén derivada dunha sociedade aberta. A noción de **Estado aberto** aglutina o conxunto dos poderes do Estado, de forma que poderíamos falar dunha evolución da aplicación do goberno aberto na Administración pública a unha posta en marcha do Estado aberto, con políticas de goberno aberto en todo o ámbito público. Nesta guía limitámonos á noción de goberno aberto (gobernos e administracións públicas abertas), aínda que non debes perder de vista a súa conexión con outros poderes do Estado, así como coa sociedade no seu conxunto, xa que esta última formámola todos e todas, incluíndote a ti.

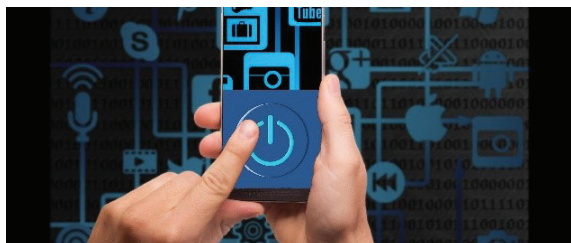

Imaxe 1. A sociedade aberta.

GOBERNO ABERTO: DE QUE ESTAMOS A FALAR?

O **gobierno aberto** é un **modelo de goberno** das nosas sociedades que promove a **transparencia** da actuación dos gobernos e administracións públicas, a **rendición de contas** polas súas accións, a **participación** da cidadanía, a **colaboración** con outros axentes. Todo isto está baseado nun maior diálogo e equilibrio entre os que gobernan e o resto da cidadanía.

Debaxo aparece unha definición que podes comentar co profesor ou coa profesora e co resto da clase, e na que destacan os obxectivos do **gobierno aberto: mellorar a toma de decisións públicas e aumentar a implicación da cidadanía na xestión do público.**

O **gobierno aberto** é un modo de **interacción socio-política** baseado na **transparencia**, na **rendición de contas**, na **participación** e na **colaboración**, que instaura unha forma de gobernar máis baseada no diálogo, cun maior **equilibrio entre o poder** dos gobernos e dos gobernados, ao mesmo tempo que lle recoñece á cidadanía un papel corresponsable. Os fins pretendidos son a **mellora na toma de decisións** e a **implicación dos cidadáns** na xestión do público, a través dun **aumento do coñecemento** e a posta en marcha da **innovación pública**.

Fonte: Definición colaborativa. Debate na rede social NovaGob.

A definición de **gobierno aberto** destaca a necesidade dun **maior equilibrio entre gobernantes e gobernados**, así como o **recoñecemento dun papel corresponsable para a cidadanía**. O anterior significa que o

gobierno aberto é unha forma de gobernar as sociedades na que existe unha posición máis próxima entre os e as representantes que se elixen as eleccións, as persoas que traballan nas administracións públicas e o resto da cidadanía. Ademais, a cidadanía, ti, os teus compañeiros/as, familia, amizades, toda a sociedade temos que implicarnos no día a día do **gobierno aberto** para que sexa unha realidade.

Contexto e evolución

O termo **gobierno aberto** apareceu ao longo do século pasado como unha idea **que pretendía reducir as zonas de opacidade, non transparentes**, de actuación dos gobernos e administracións públicas, e implicar á cidadanía no control e avaliación do seu funcionamento. Aínda que xa pasou tempo, **hoxe en día estamos inmersos nunha situación moi similar** á dos anos iniciais do **gobierno aberto**. A época que vivimos recupera a idea de **gobierno aberto** por diversos motivos, que naquel momento inicial non se daban, e que podemos resumir na seguinte táboa.

Cambios que promoven o goberno aberto

- Maior actitude a favor da cultura da transparencia.
- Maior presenza dos **problemas de corrupción e mal uso dos recursos públicos**, que teñen máis espazo nos medios de comunicación.
- Difusión dunha **cultura participativa** nun mundo cada vez máis conectado.
- Necesidade de **colaboración dos gobernos** e administracións públicas con máis axentes para solucionar problemas sociais complexos.
- Aparición de **novas formas de comunicación** baseadas en novas tecnoloxías.
- Desenvolvemento dunha **sociedade rede mundial**, sobre todo gracias ao uso das redes sociais e das tecnoloxías da web 2.0.

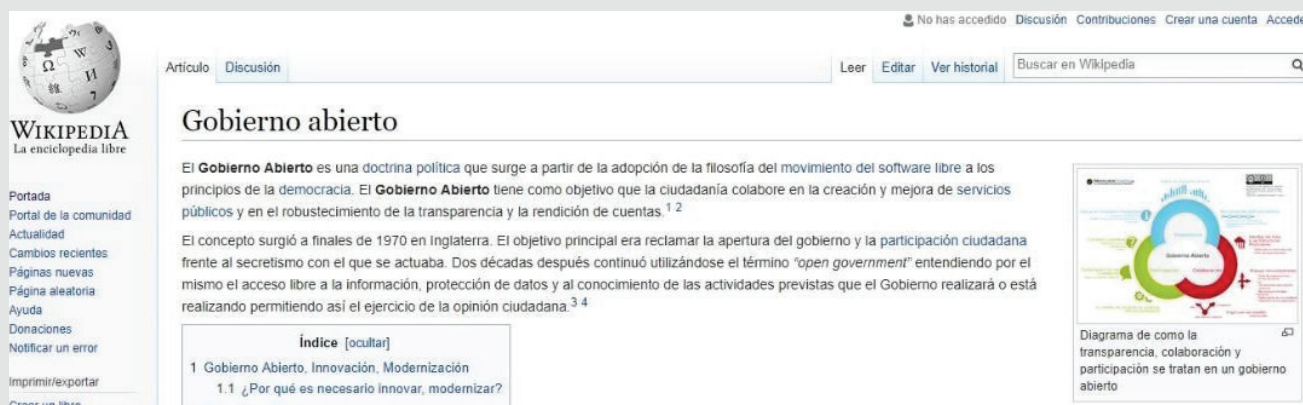
Os cambios máis recentes no noso mundo producíronse grazas a novas formas de comunicarnos entre os seres humanos. Esas novas formas de comunicación teñen orixe na rede de redes, **Internet**, e o rápido desenvolvemento da denominada **"sociedade rede"**, grazas ao uso en aumento das **tecnoloxías da información e a comunicación**, e a utilización das **redes sociais** e a **web 2.0**.

Por exemplo, os ordenadores, os teléfonos móbiles ou as tabletas están transformando a forma de estudar ou traballar e permítenos facer máis actividades a través desas redes de comunicación: participar nun debate entre amigos ou pais e nais nunha canle de WhatsApp, contribuír cunha idea para mellorar a vila ou cidade onde vivo mediante Twitter ou obter información sobre o que fan os representantes políticos do meu Concello nun portal de transparencia. E todo iso desde calquera lugar a través dun dispositivo conectado a Internet!

Wikipedia. Buscaches algunha vez? Colaboraches algunha vez?

Sabes que Wikipedia é a maior enciclopedia de coñecemento na historia da humanidade? Dentro da Wikipedia podes atopar máis de 45 millóns de artigos escritos en case 300 idiomas elaborados de forma colaborativa, é dicir, co esforzo de persoas voluntarias en diferentes lugares do mundo. Animámoste a que localices a definición de goberno aberto en Wikipedia (<https://es.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Portada>) para comprobares como se estrutura en canto a formato e contidos e que afondes máis no tema.

Por outra parte, sabes que ti tamén podes colaborar no desenvolvemento da Wikipedia? Podes elaborar novos artigos ou mellorar os existentes. Consulta o artigo que describe os datos do teu concello e engade na pestana de “Editar” da Wikipedia os datos que creas que faltan, como os relativos ao número de colexios e institutos. Para iso, crea un apartado de “Educación” e escribe o nome dos colexios e a súa historia. Se só coñeces o teu, non te preocupes, comparte o artigo e invita a outros alumnos e alumnas doutros centros a colaborar. É a mellor forma de xerar o mellor contido!

Fonte da imaxe: https://es.wikipedia.org/wiki/Gobierno_abierto

Por todo iso, o rexurdimento actual do **gobierno abierto** é inseparable dun contexto social, económico, cultural ou político no que as tecnoloxías son cada vez máis importantes e as formas de comunicación están a transformarse. En realidade, se non fose por moitas destas novas ferramentas, non poderíamos falar de **Gobierno Aberto** tal e como estamos a facelo neste documento.

Creando un marco conceptual común

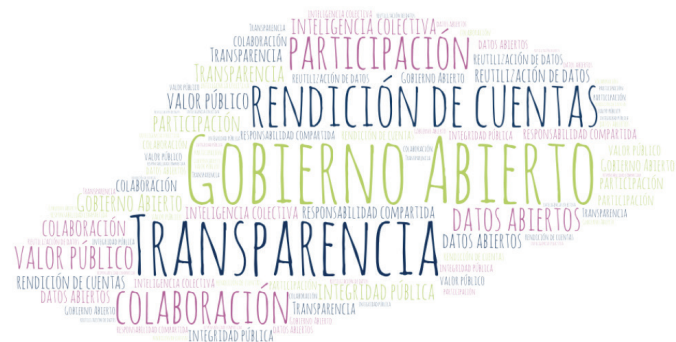
O **gobierno abierto** é máis que o uso das tecnoloxías nos gobernos e administracións públicas. Moitas características dun **gobierno abierto** pódense acadar sen usar tecnoloxía e dependen da nosa actitude como cidadáns e cidadás que desexamos promover prácticas democráticas, pero tamén da nosa capacidade para involucrarnos nos asuntos que son comúns ao conxunto da sociedade e de entender que podemos axudar os representantes políticos coas nosas opinións e accións sobre os temas que afectan as nosas vidas. Para considerar que os gobernos e administracións públicas cumpren coas condicións que os dirixen a ser definidos como “abertos”, deben cumprirse, polo menos, as condicións do cadro gris que aparece a continuación.

Un goberno é aberto se:

- Emprega as canles de comunicación directa nos que xa participa a cidadanía para escoitar activamente e axilizar as respostas.
- Publica nos portais web toda a información xerada ou xestionada con fondos públicos nun formato que facilite a súa reutilización (datos abertos).
- Habilita instrumentos para a participación directa da cidadanía, así como de profesionais propios e doutras organizacións nos asuntos públicos.
- Fomenta a colaboración con outros gobernos e administracións públicas, así como organizacións da sociedade civil (empresas e ONG), para a solución dos problemas sociais.

Actividade: mapa mental “Nube de palabras”

Imaxina unha **nube de palabras** na que aparezan os contidos que nomeamos nos apartados anteriores. **Goberno aberto** ocuparía un espazo maior mentres que **transparencia**, **rendición de contas**, **participación** e **colaboración** estarían en posicións secundarias e delas que derivaría o resto dos conceptos: datos abertos, integridade pública, intelixencia colectiva, responsabilidade compartida, reutilización de datos públicos, valor público, etc.

Esta é unha actividade que deberás realizar en grupo, para traballar, desta forma, un dos piares do goberno aberto, a colaboración. Despois de vos organizardes en grupos de 3 ou 4 persoas, podedes decidirvos por unha destas dúas opcións:

- 1) Crear un mapa mental e situar nel os conceptos que traballamos en relación co goberno aberto.
- 2) Seleccionar un destes conceptos (transparencia, rendición de contas, participación, colaboración) e elaborar unha infografía ou un póster dixital no que o expliques de forma visual.

Animádevos a compartir os vosos produtos dixitais a través das redes sociais? Debuxa, a través dun produto dixital (infografía ou póster) como percibes a nube de palabras; compártea a través das redes sociais e revisa as que fixeron os teus compañeiros. Coincidistes na relación dos conceptos?

Poderíamos dicir que o **goberno aberto** é a meta final, e que para chegar a ela debemos pasar por metas intermedias, é dicir, utilizar a **transparencia**, a **rendición de contas**, a **participación** e a **colaboración** no noso día a día. Estas ferramentas teñen diferentes elementos, como os datos abertos e a súa reutilización, a integridade pública, o valor público, a intelixencia colectiva, a responsabilidade compartida etc., que son esenciais para contextualizar cada un dos pasos ata o **goberno aberto**.

Principios e valores

O **goberno aberto** é, sobre todo, un cambio de valores. Estes novos valores son como o vento que move as velas do barco que nos leva ao **goberno aberto** e deben estar presentes nas accións dos gobernos e administracións públicas, así como nas persoas que traballan nelas e no resto da sociedade. Entre os valores máis importantes que é necesario desenvolver para alcanzar o **goberno aberto** temos que destacar os seguintes:

- **Apertura.** Evitar a ocultación do que se fai e as consecuencias que ten para outras persoas.
- **Confianza mutua.** Crer nos gobernos e administracións públicas, da mesma maneira que eles tamén cren na cidadanía.
- **Cooperación.** Promover en todo momento accións e actitudes colaborativas con outras persoas e organizacións co obxectivo de conseguir mellores resultados dos que poderíamos lograr actuando de forma individual ou illada.
- **Inclusión.** Rexeitar aquelas accións que supoñan excluír grupos de persoas por razóns socioeconómicas, de sexo, etnia, relixión, ideas políticas ou por ter algún tipo de discapacidade física ou intelectual.
- **Integridade.** Actuar en todo momento con rectitude, lealdade, honradez, imparcialidade e boa fe.
- **Innovación.** Ser capaz de crear novas formas de facer as cousas, á marxe de como se fixeron no pasado, e explorar formas alternativas de pensar.

Beneficios para a sociedade

O desenvolvemento do **goberno aberto** pode xerar unha serie de **beneficios que poden ser beneficios cidadáns, políticos e económicos** para o conxunto da sociedade. Na seguinte táboa resúmense os **beneficios cidadáns** do goberno aberto. Como o seu propio nome indica, trátase de cuestións que lle afectan ao conxunto da cidadanía e, por tanto, tamén a ti.

Beneficios cidadáns do goberno aberto

- **Aumenta a conciencia** e o control que posúe a cidadanía nos asuntos públicos.
- Amplía a **capacidade da influencia** na toma de decisións políticas.
- **Facilita o intercambio de experiencias**, opinións e coñecementos a través do uso de redes sociais dixitais.
- **Mellora a colaboración** entre a sociedade e a Administración a través do intercambio de coñecementos.
- Facilita a inclusión de temas na **axenda pública**.
- **Fomenta actitudes máis participativas** e unha maior implicación nas accións de goberno e a Administración pública.

Os beneficios políticos recaen nos gobernos e nas administracións públicas, así como no propio funcionamento do sistema democrático. Podes velo na seguinte táboa.

Beneficios políticos do goberno aberto

- Dota de maior calidade a democracia.
- Facilita a rendición de contas.
- Promove a participación e a colaboración cidadá.
- Abre as portas e fiestras das administracións públicas a través da implantación de medidas de transparencia.
- Devolve a confianza dos cidadáns e das cidadás institucións democráticas.
- Fortalece o Estado de Dereito.
- Mellora a eficiencia da Administración pública.

Finalmente, os **beneficios económicos** aféctanlle ao conxunto da sociedade, dado que o **goberno aberto** contribúe a xerar unha mellora da **economía**.

Beneficios económicos do goberno aberto

- A corrupción, en calquera ámbito do sector público, faise moito máis complicada.
- Elimina as asimetrías de información entre gobernantes e gobernados, e isto contribúe a achegar á cidadanía a Administración pública.
- Incentívanse as condutas responsables e límitanse as actitudes e actuacións incorrectas.
- Incrementa a seguridade xurídica e con iso estímúlanse os investimentos.

OS TRES PARES DO GOBERNO ABERTO

Como xa se comentou anteriormente, o goberno aberto configúrase a partir de tres paires fundamentais: a transparencia –incluíndo neste apartado a rendición de contas–, a participación e a colaboración.

A **transparencia** nos gobernos e as administracións públicas consiste na **apertura de todos os asuntos relacionados co Goberno** e coa Administración pública para que a cidadanía acceda á información –en formato reutilizable– e se facilite así o seu achegamento ás institucións.

A **participación** cidadá defínese como o proceso a través do cal a cidadanía se implica no deseño, xestión e implantación das políticas públicas, cunha actitude centrada en ser parte delas (e non só en tomar parte), proceso que amplía dereitos e xera obrigacións sobre o ben común.

A **colaboración** é o proceso a través do cal os gobernos e as administracións públicas **traballan conxuntamente** con outras administracións públicas e con outros gobernos, co sector privado ou coa sociedade civil para a definición de **políticas públicas** e a mellora dos servizos públicos; noutras palabras, entendemos a colaboración como

a xeración de novos espazos de encontro, diálogo e traballo para favorecer a cocreación de iniciativas e a coproducción de servizos.

A partir destes tres conceptos e as cuestións que se deriven deles, irase desenvolvendo o contexto do goberno aberto nas seguintes seccións da guía.

A TRANSPARENCIA E A RENDICIÓN DE CONTAS

Definición

Como xa se avanzou anteriormente, a **transparencia** e a **rendición de contas** son o punto de inicio do noso camiño cara ao **goberno aberto**. A **transparencia** é un conxunto de actos mediante os cales a cidadanía ten o **dereito a coñecer a información que posúen os gobernos e administracións públicas**. Para dicilo doutra forma, podemos definir a aplicación da transparencia como o conxunto de **mecanismos polos que os gobernos e administracións públicas deben publicar información sen que ninguén a pida**, ademais de garantir o **dereito de acceso** a outra información, cando o solicite algunha persoa ou organización.

Pola súa parte, a **rendición de contas** refírese á obriga dos gobernos e administracións públicas de dar explicacións sobre as súas accións e asumir a responsabilidade das decisións que adoptan. Por iso, **transparencia e rendición de contas** van da man: para que lles poidamos esixir aos gobernos e administracións públicas que sexan responsables do que fan e das decisións que adoptan é necesario que poderemos acceder a todos os datos que teñen no seu poder. Estes dous paires son esenciais para que poidamos camiñar cara a un **goberno aberto**.

A metáfora das paredes de cristal

Por tanto, a transparencia é a forma a través da cal a cidadanía pode coñecer o que fan os gobernos e administracións públicas, así como os actos e as decisións que toman os poderes públicos. A isto chámase ter paredes de cristal. Imaxina agora que o edificio do teu concello tivese paredes completamente de cristal, transparentes, e que todo o que sucedese dentro fose visible para o conxunto das persoas da túa vila ou cidade. Iso axudaría co piar da rendición de contas, xa que poderíamos esixir responsabilidades en casos de mal uso dos recursos públicos.

Como atopar ou solicitar información

En España existe unha **Lei de transparencia, acceso á información pública e bo goberno** desde o ano 2013. Nela, está contemplada tanto a publicidade activa a través dos portais web das administracións como o dereito de acceso para a cidadanía.

Que é a **publicidade activa**? A publicidade activa responde á obriga de publicar certas informacións e datos nos portais de transparencia das administracións públicas. Esta información debe actualizarse de forma periódica sen que sexa necesaria unha solicitude previa, de forma que, en calquera momento, calquera persoa poida acceder a ela coa confianza de que é suficiente, relevante e actualizada.

Como **dereito de acceso á información** enténdese a capacidade que temos como cidadáns e cidadás para solicitarmos calquera información que desexemos obter dos gobernos e administracións públicas a través dos mecanismos que nos presta a **Lei de transparencia** cos límites previstos na propia lei.

Unha das **ferramentas** das que dispoñen as administracións para facer efectiva a transparencia son os denominados **portais de transparencia**. Un portal de transparencia é unha **páxina web** que contén toda a información que a Administración pon á disposición da cidadanía. Nos portais de transparencia podemos atopar, entre outras informacións: os **orzos** das administracións públicas, os **saldos** de altos cargos, os **catálogos de bens**, os contratos, as **subvencións ou convenios** con outras administracións públicas ou entidades, e así un longo etcétera.

Como exemplo de **portais de transparencia**, podemos mencionar o **Portal de Transparencia do Goberno de España**, que conta con máis dun millón e medio de rexistros accesibles. Tamén existen portais de transparencia en cada unha das comunidades e cidades autónomas e das administracións locais.

Portal de Transparencia do Goberno de España

Se accedes a través desta ligazón ao Portal de Transparencia de España (<http://transparencia.gob.es/>) poderás comprobar a cantidade de datos e informacións que están dispoñibles. Retámote a que indagues a través do Portal e comprobos as remuneracións que teñen os membros do Goberno. Se o prefires, tamén podes acceder ao portal de transparencia doutra institución e comprobalo de forma equivalente. O salario dos altos cargos políticos debe estar accesible nos portais de transparencia de todas as administracións públicas, polo tanto é algo que tamén podes facer nos portais de transparencia da túa comunidade autónoma (pódelos atopar todos ao final desta guía) ou incluso no portal do teu propio concello. Tamén te convidamos a que consultes na axenda pública do día dalgún alto cargo, unha información que se encontre dispoñible e que a compares coa súa actividade nas redes sociais. Está recollida a súa axenda completa no Portal?

Fonte da imaxe: http://transparencia.gob.es/transparencia/transparencia_Home/index.html

Os portais de transparencia están organizados en varias seccións:

- **Información institucional**, onde podemos atopar a información relativa ao goberno da institución. Facilita a rendición de contas.
- **Información normativa**, onde se recolle a lexislación de interese relativa á Administración propietaria do portal de transparencia.
- **Información económica**, onde podemos encontrar información relativa a orzamentos.

Como exercemos o noso dereito de acceso?

Pode ocorrer que unha información concreta que nos interese non estea dispoñible no portal de transparencia e queiramos exercer o noso **dereito de acceso**. Un exemplo moi interesante é o das notas medias das probas de acceso á universidade obtidas nos distintos institutos de cada comunidade autónoma. A publicación destes datos non é obrigatoria. Porén, dáse a situación de que en varias comunidades autónomas solicitouse a través do dereito de acceso e as administracións autonómicas fixéronos públicos. Incluso en determinadas ocasións se incorporou definitivamente aos portais de transparencia.

Na parte final desta guía encontrarás as ligazóns aos portais de transparencia de todas as comunidades autónomas. Elixes a da túa e intenta descubrir se este dato sobre o que estamos a falar está dispoñible. En caso de que non o estea, podes exercer o teu dereito de acceso á información solicitándoo.

Para exercer o **dereito de solicitude de información**, no portal de transparencia encontraremos **formularios ou outras formas de contacto** a través das podemos solicitar a información que necesitamos. A Administración terá un **prazo de 30 días** para respondernos e proporcionarnos aquilo que solicitamos.

E se a Administración non responde? En caso de que a Administración non responda á nosa solicitude, poderemos presentar un **recurso ante o Consello de Transparencia competente**. Os consellos de transparencia son órganos que encontramos no ámbito nacional e autonómico en determinadas comunidades autónomas que se encargan

de velar pola transparencia das administracións públicas en España e de resolver este tipo de situacións.

Hai que ter en conta que non todos os datos son públicos poden facilitarse a quen os solicita. Existen certos temas sensibles cuxa información non pode ser difundida. Neste sentido, o artigo 14 da Lei 19/2013, de transparencia, acceso á información pública y bo goberno establece que as administracións públicas e os gobernos non poderán facilitar información cando esta lle poida prexudicar á seguridade nacional; á defensa; ás relacións exteriores; á seguridade pública; á prevención, investigación e sanción de ilícitos penais, administrativos ou disciplinarios; á igualdade das partes nos procesos xudiciais; ás funcións administrativas de vixilancia, inspección e control; ós intereses económicos e comerciais; á política económica e monetaria; ó segredo profesional e á propiedade intelectual e industrial; á garantía da confidencialidade ou ao segredo requirido en procesos de toma de decisións e á protección ao medio natural. A aplicación destes límites sempre debe estar xustificada e ser proporcionada en cada caso concreto. Nunha situación de conflito poderase solicitar a mediación do Consello de Transparencia e Bo Goberno. Ademais, no artigo 15 regúlanse os límites derivados da protección de datos de carácter persoal.

O Consello de Transparencia e Bo Goberno

Na súa páxina web podes encontrar os detalles para iniciar o procedemento de reclamación para solicitar información non achegada pola Administración. Tamén podes consultar as resolucións emitidas sobre recomendacións de transparencia a diferentes administracións e organismos públicos. Consulta que temática tratan algunhas destas resolucións (podes consúltalas na ligazón http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/Actividad/Resoluciones.html) e solicítalle á Administración pública que prefiras algunha información relacionada con esas resolucións amparándote en que se trata dunha decisión do Consello de Transparencia e Bo Goberno. Os consellos de transparencia velan polo cumprimento efectivo desta, tamén nas comunidades autónomas.

Fonte da imaxe: http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/index.html

A PARTICIPACIÓN CIDADÁ

Definición

A participación cidadá é a seguinte etapa no noso camiño cara ao **goberno aberto**. A **participación cidadá** pretende involucrar ao conxunto das persoas dunha sociedade nas accións e decisións que nos afectan. No pasado, entendíase que o deseño e a posta en marcha das accións públicas relacionadas coa educación, o deporte, as bibliotecas, o transporte público ou os parques e xardíns era algo de responsabilidade case exclusiva dos representantes políticos.

A **participación** no **goberno aberto** significa cambiar esa forma de actuar para facer partícipes a todas as persoas das accións que teñen que adoptar os gobernos e poñer en marcha as administracións públicas. En definitiva, a **participación cidadá** involucra a todas as persoas presentes nas políticas públicas, é dicir, na educación, sanidade, transporte, ambiente etc. Todos eles son temas que lle afectan ao conxunto da sociedade. Coa participación cidadá refórzase a posición activa da cidadanía na xestión dos asuntos públicos.

A través dos **mecanismos de participación**, conseguiremos que a cidadanía exprese a súa **opinión sobre todos aqueles proxectos públicos** que lle afectan. Pero tamén é importante para permitir que os gobernos e administracións públicas coñezan as ideas e coñezan que hoxe en día están dispersos na sociedade.

En todo caso, a participación cidadá debe estar ben planificada para evitar algúns problemas, como que só participen algúns grupos de persoas ou que a participación non se traduza en cambios reais para a sociedade.

Como participamos?

A principal forma de participación política, e a máis coñecida, é o voto en eleccións. Porén, nun contexto de goberno aberto, a participación vai moito máis aló.

Por un lado, a **participación nos asuntos públicos xorde da relación entre gobernos e administracións públicas coa cidadanía** para a creación e avaliación das **políticas públicas**.

Por exemplo, poderíase realizar unha solicitude para que o goberno central aprobase unha modificación da lei para suprimir gradualmente os materiais de plástico como pratos, vasos e demais produtos fabricados con materiais complexos de reciclar e reutilizar. Tamén existe a posibilidade de participar nunha consulta cidadá sobre as bebidas azucradas en idade infantil para lle pedir ao goberno autonómico que evite que os colexios inclúan bebidas azucradas ou alimentos de repostaría nos menús do comedor de estudantes.

Actividade: chuva de ideas

Permanentemente hai debates sobre as decisións que toman os poderes públicos: a construción dunha praza por parte do Concello, a creación dun plan de emprego xuvenil por parte do Goberno central ou a decisión da comunidade autónoma de realizar un gran evento que poida implicar un importante custo. Que temas e cuestións pensas que serían interesantes para realizar unha consulta cidadá? Sobre que propostas cres que poderías suxerir unha consulta que estivese baseada na participación de toda a cidadanía? Elabora unha listaxe de temas xunto aos teus compañeiros e compañeiras e elixide conxuntamente 3 temas fundamentais.

Por outro lado, a **participación para o deseño de servizos públicos busca incorporar a visión e experiencia das persoas desde a perspectiva de usuarias de determinados servizos públicos**, como un/unha estudante dun colexio ou instituto, unha persoa enferma que acode a un centro de saúde ou un/unha deportista nun polideportivo municipal. A finalidade deste tipo de participación é **contribuír no deseño, na redefinición e/ou na mellora dos servizos públicos**. É dicir, nos casos anteriores, do colexio/instituto, centro de saúde ou polideportivo.

Por exemplo, un concello pode abrir un proceso de consulta ou organizar un grupo de traballo coa veciñanza dun barrio para realizar unha mellora integral deste. Nunha destas reunións, unha asociación de empresarios pode propoñer a necesidade de mellorar a accesibilidade ao barrio a través de novas infraestruturas viarias que permitan un mellor acceso aos transportes de mercancías.

Pola súa parte, quen diseña as actividades dun **polideportivo** pode realizar unha asemblea na que participen os equipos e clubs do municipio para coñecer as necesidades de cada deporte. Desta forma será máis fácil planificar os espazos e horarios necesarios para cada deporte en función das necesidades detectadas. Aquí a participación cidadá permite unha mellora no deseño do servizo e demostra que dándolles voz aos cidadáns e cidadás é posible mellorar o que fan os gobernos e administracións públicas.

A participación no Consello Escolar do Estado

Como xa vimos, podemos participar a través doutras vías como órganos consultivos, suxestións ou queixas, dereito de petición, etc. Un exemplo deste tipo de participación encontrámolo no Consello Escolar do Estado, que é o órgano de participación dos sectores máis directamente relacionados co mundo educativo. De feito, é o órgano ao que se consultan as distintas modificacións da lexislación educativa en España.

Ademais, cada ano, o Consello Escolar do Estado aproba o Informe sobre o estado do sistema educativo onde se inclúan as propostas de mellora da educación que acaden o respaldo dos seus membros.

Encuentros de Consejos Escolares Autonómicos

- 23 Encuentro «Las relaciones entre familia y escuela. Experiencias y buenas prácticas»
- 22 Encuentro «Las escuelas de éxito. Características y experiencias»
- 21 Encuentro «El profesorado del siglo XXI»

Consejo Escolar del Estado

El Consejo Escolar del Estado es el órgano de participación de los sectores más directamente relacionados con el mundo educativo. Se crea con la Ley Orgánica reguladora del derecho a la educación en 1985. Su ámbito se extiende a todo el Estado. El Consejo desarrolla también una labor consultiva, de asesoramiento y propuesta al Gobierno en relación con los distintos aspectos del sistema educativo.

Sus integrantes dictaminan los proyectos de normas en materia educativa, que tengan que ser aprobados por el Parlamento, el Gobierno o por el titular del Ministerio de Educación. Asimismo, aprueba para cada curso escolar el Informe sobre el estado del sistema educativo, donde se incluyen las propuestas de mejora de la educación que alcancen el respaldo de sus miembros. Por otra parte, el Consejo Escolar del Estado integra la participación territorial de los diferentes Consejos Escolares Autonómicos a través de la Junta de Participación, compuesta por los respectivos presidentes y presidida por el presidente del Consejo Escolar del Estado.

Para uso de investigadores

Base de datos relativa al estudio «La participación de las familias en la educación escolar», así como a los cuestionarios correspondientes dirigidos a directores de centros, profesores tutores y familias.

Base de datos v cuestionarios

Último informe sobre el estado del sistema educativo

Informe 2017 sobre el estado del sistema educativo

Participación Educativa

- Número 7: Las relaciones entre familia y escuela
- Número 6: Valores, virtudes y éxito escolar
- Número 5: Conocimiento, políticas y prácticas educativas
- Número 4: Escuelas de éxito. Características y experiencias
- Número 3: Transparencia y mejora de la educación
- Número 2: La participación de las familias en la educación escolar
- Número 1: La participación de las familias en la educación escolar

Fonte da imaxe: <https://www.mecd.gob.es/educacion/mc/cee/portada.html>

No contexto actual, **a participación cidadá pode ir máis aló mediante Internet e as redes dixitais**. Nos exemplos anteriores, a participación entendíase de maneira presencial: asembleas, reunións, grupos de debate etc. Era necesario estar presente nun espazo e nun momento concretos para poder participar.

Hoxe, **Internet** é un espazo novo para a participación cidadá. A cidadanía dispón de diferentes ferramentas que lle permiten facer público calquera pensamento, proposta, suxestión etc., e interactuar cos gobernos e administracións públicas e con outras persoas de igual a igual, en calquera lugar e sen necesidade de estar presentes. Noutras palabras, a cidadanía conta coa oportunidade de desenvolver **novas formas de acercarse ás institucións públicas que rompen as regras tradicionais**. Por iso, é fundamental aproveitar as vantaxes que presentan as tecnoloxías, sendo tamén conscientes dos seus problemas.

Para que poidas comprender mellor en que consistiría esta nova participación cidadá, hai que destacar o traballo dos concellos para promover a **participación cidadá** en Internet. Dentro da páxina web xeral ou nunha web especializada, algúns concellos permitenlles aos veciños e veciñas decidir sobre como gastar o seu diñeiro (seleccionando entre varias opcións), mentres outras persoas realizan consultas sobre como cambiar o nome dunha rúa ou que opción elixir para rehabilitar unha praza pública. E nestes casos pódese participar desde a escola, a biblioteca ou na casa, a calquera hora do día!

Plataformas de participación cidadá en Internet

Os concellos españois son moi activos á hora de crear plataformas especializadas en Internet para a participación cidadá. Son moitos os casos en todas as comunidades autónomas e provincias, e só é posible destacar algúns deles. Por iso seleccionamos dúas das cidades españolas de maior tamaño: Sevilla e Madrid.

En ambos os casos, o Concello desenvolveu unha plataforma especializada en Internet (en Sevilla, Decide Sevilla, e en Madrid, Decide Madrid) para promover a participación cidadá. Accede á páxina web de cada unha destas experiencias e identifica en que se está a participar e que oportunidades ofrecen para a cidadanía. Realiza unha breve listaxe para posteriormente comentala cos compañeiros e compañeiras.

Fonte da imaxe: <https://www.sevilla.org/DecideSevilla/>

Fonte da imaxe: <https://decide.madrid.es/>

En que consiste?

A **colaboración** é a fase final na nosa viaxe ao **gobierno aberto**. A colaboración pódese entender como a creación de novos espazos de encontro, diálogo e traballo onde participan todos os gobernos e administracións públicas, incluíndo outras organizacións da sociedade civil (ONG), sindicatos, organizacións empresariais, así como comunidades de cidadáns, para crear e producir de forma conxunta servizos públicos. O concepto de **colaboración** pon o acento no valor da **innovación** que, como xa sabes, significa facer as cousas de maneira diferente, ou mesmo facer cousas que nunca antes se imaxinaron.

Os ingredientes da **colaboración** baixo o paraugas do goberno aberto son varios. Por un lado, é importante que gobernos e diferentes administracións públicas (concellos, comunidades autónomas e a Administración xeral do Estado) se entendan e desenvolvan solucións comúns que beneficien o conxunto da sociedade.

Por outro lado, é esencial integrar a outros axentes sociais, posto que os gobernos e administracións públicas xa non poden solucionar os problemas sociais de forma illada, debido á súa crecente complexidade. Aquí trátase de recoñecer que outros axentes da sociedade, como empresas, organizacións do sector terciario (ONG) etc., poidan contribuír activamente en beneficio do conxunto da sociedade con ideas, propostas e solucións.

Por suposto, a **colaboración** non pode entenderse sen a participación de todos e todas. A cidadanía constitúe o principal activo da **colaboración** para un **gobierno aberto**, na medida en que calquera persoa dispón de capacidades, coñecementos e saberes que poden ser de utilidade para solucionar problemas concretos que afectan ás nosas sociedades.

Como podes imaxinar, a **colaboración** para construír **gobierno aberto** conecta moitos axentes, coñecementos e ideas, e isto esixe un cambio cultural profundo. O esforzo colaborativo, en rede e conectado é un valor en si mesmo, e cómpre promover novos enfoques para coñecer os problemas, metodoloxías de traballo e prácticas para alcanzar solucións innovadoras.

En definitiva, a **colaboración** componse de **iniciativas que xorden da sociedade civil** para a xeración de **valor público**; é dicir, que melloran a vida dunha comunidade concreta de cidadáns e cidadás que se ven afectados por unha problemática. Unha iniciativa próxima a ti, por exemplo, podería consistir en crear unha comunidade no ámbito educativo para mellorar o rendemento escolar. A colaboración entre os diferentes axentes que formarían parte da comunidade (alumnado, profesorado, familias, persoal experto etc.) daría como resultado un prototipo de innovación que podería ser utilizado noutros contextos educativos máis alá do teu propio colexio ou instituto.

Colaboración para mellorar a transparencia nas administracións locais

Un exemplo de **colaboración** sería, por exemplo, a dun grupo de concellos que tratan de resolver unha problemática común ou fomentar algún tipo de actuación de forma conxunta (como o impulso da transparencia na Administración local, por exemplo), ademais de traballar conectados a través da **Federación Española de Municipios e Provincias (FEMP)**, crean unha comunidade con todos os axentes dispostos a contribuír á mellora da transparencia das institucións (empresas, organizacións do terceiro sector, como ONG, etc., así como grupos de cidadáns e cidadás que queiran contribuír a iso.

A práctica da **colaboración** supón imaxinar solucións baseadas na innovación, en facer diferente o que xa se fixo ou facer o que nunca se fixera antes. Para iso hai que presentar propostas de solucións para mellorar o ben común e que afecten positivamente a diferentes ámbitos: o ambiente, a saúde das persoas, a calidade de vida daquelas que viven no centro, a sostibilidade dos comercios da zona, etc. Como podes imaxinar, lograr alternativas e ideas que poñan de acordo a todos eses grupos de actores non é fácil.

Practicando a cocreación

A **cocreación** é a posta en práctica da **colaboración**; é dicir, unha forma de xerar coñecemento utilizando a experimentación a través da interacción entre axentes institucionais, sociais e políticos. Trátase de poñer en práctica a colaboración mediante metodoloxías que permiten camiñar cara a solucións baseadas na **innovación** para problemas sociais reais.

A **cocreación** actúa sobre problemas concretos mediante ensaios de **formas de participación para analizar, intervir e xerar solucións**, e avanzar cara a procesos de transformación na conducta dos axentes afectados, de forma que se facilitan miradas novas e conxuntas sobre os problemas sociais. Así, os esforzos de **colaboración** entre as persoas que traballan nas administracións públicas, académicos, no sector privado e en diferentes organizacións da sociedade civil pódense traducir no **aumento da lexitimidade e a responsabilidade na xestión dos asuntos públicos**.

En definitiva, a **cocreación** tradúcese no impulso á **innovación** aberta, creando novos servizos públicos ou mellorando os existentes. A **innovación** debe entenderse por tanto como o conxunto de procesos de elaboración desas ideas novas, xunto coa súa aplicación e transformación a favor do conxunto da sociedade e **debe adaptarse ao contexto propio das diferentes situacións, organizacións e persoas implicadas**. De igual forma, as organizacións e persoas deben adaptarse a novas actividades e resultados derivados da innovación.

Laboratorios de Innovación. Unha experiencia internacional

Os laboratorios de innovación pública son espazos de cocreación de solucións, seguindo a idea de colaboración no goberno aberto. O Laboratorio de Innovación-Smart Lab de Buenos Aires (Arxentina) é un bo exemplo. Trátase dun espazo de creación conxunta entre o goberno, a sociedade civil e o sector privado que traballa para brindar solucións a problemas sociais diversos. O obxectivo é saír dos esquemas tradicionais e propoñer solucións simples pero eficaces.

Como pode lerse na súa web, esta unidade (Smart Lab) céntrase en “deseñar solucións centradas en problemas, necesidades e comportamentos dos cidadáns [...] Aplicamos metodoloxías áxiles, como design thinking e lean start-up, para investigar problemas, crear solucións conxuntas, prototipalas e validalas xunto cos usuarios finais, para posteriormente poder implantalas a grande escala en toda a cidade”.

Fonte da imaxe: <http://www.buenosaires.gob.ar/agendadetransparencia/gobierno-inteligente/laboratorio-de-innovacion>

DATOS ABERTOS E REUTILIZACIÓN

Un dos aspectos fundamentais do **goberno aberto** é a **apertura de datos** dos gobernos e as administracións públicas. A apertura dos datos públicos consiste na publicación e o libre acceso a diferentes datos que están en man dos poderes públicos para que poidan ser accesibles **a todo o mundo, sen limitacións técnicas ou legais**. Isto **garante a transparencia, a eficiencia e a igualdade de oportunidades**.

Garántese a transparencia porque os datos proveñen directamente de fontes oficiais, o cal contribúe, ademais de poder acceder á información, á que a Administración pública que o publica sexa máis transparente. Por outra parte, tamén se promove a eficiencia e se contribúe á creación de servizos a través da

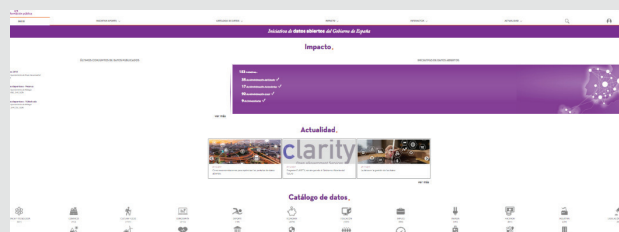
colaboración entre a cidadanía e as administracións públicas. Finalmente, os datos abertos garanten a **igualdade de oportunidades porque o acceso é o mesmo** para todo o mundo.

A **apertura de datos** públicos facilita a consulta da cidadanía e das organizacións públicas e privadas. A modo de exemplo, o Goberno de España creou no ano 2009 a iniciativa Aporta, consistente nun conxunto de medidas destinadas a promover a apertura de información no noso país. Entre os seus obxectivos destaca a creación dun espazo útil para a reutilización dos datos que nos ofrecen os gobernos e administracións públicas. Esta iniciativa artículase en torno ao proxecto datos.gob.es, o portal de datos abertos do Goberno de España, e constitúe un exemplo de apertura e reutilización de datos.

O Portal de Datos Abertos

Se consultas o Portal de Datos Abertos do Goberno de España poderás comprobar as iniciativas e o catálogo de datos dispoñibles para a súa reutilización noutros contextos. Por exemplo, os datos de contaminación atmosférica poderían ser utilizados para a creación dun mapa de zonas sensibles para as persoas con problemas respiratorios e os datos sobre o número de vehículos por persoa poderían ser utilizados para mellorar o mapa de estradas tendo en conta a demanda. Podemos encontrar numerosas utilidades á información incluída neste portal.

Fonte da imaxe: <http://datos.gob.es/es>

NOVAS TECNOLOXÍAS, REDES SOCIAIS E GOBERNO ABERTO

Se falamos de **tecnoloxías**, as **redes sociais** son unha **ferramenta básica para as administracións públicas e os gobernos**. O uso das redes sociais por toda a sociedade supón unha oportunidade para desenvolver algúns dos **valores** que mencionamos antes: apertura, inclusión etc. Ao mesmo tempo, as redes sociais deben ser usadas con responsabilidade, dado que nos expoñen a unha relación moito máis directa con persoas ás que non coñecemos.

Os exemplos de bo uso das redes sociais por parte dos gobernos e administracións públicas multiplicáronse durante os últimos anos. Un bo exemplo é o **Twitter da Policía Nacional (@policia)** que na actualidade ten máis de tres millóns de seguidores. Se necesitas saber en que oficinas da Policía podes solicitar o teu documento nacional de identidade ou como debes viaxar co teu can no coche, só lle tes que enviar unha mensaxe e recibirás unha resposta o máis axiña posible. Compróbo!

@policia Un exemplo de novo servizo público a través das redes sociais

A Policía Nacional ten o perfil en Twitter máis seguido dunha policía no mundo. O seu traballo orientase non só a facilitar información de servizo público relacionada con seguridade e urxencias, senón que ademais resolve calquera tipo de solicitude que se lle pide por parte da cidadanía; é dicir, trátase dunha ferramenta bidireccional. A clave do seu éxito reside en utilizar unha linguaxe desenfadada e próxima a calquera, especialmente aos mozos e mozas. Trátase, por tanto, non só dunha ferramenta de comunicación da Policía Nacional, senón dunha forma a través da cal a cidadanía pode colaborar coa Policía proporcionando información consultando calquera tema relacionado co seu ámbito de xestión. A seguridade tamén é de interese para o goberno aberto.

Fonte da imaxe: <https://twitter.com/policia>

As **redes sociais** son **tecnoloxías ao alcance dos gobernos e administracións públicas e do conxunto da cidadanía**. Trátase de ferramentas cunha alta implantación na sociedade, o que permite xerar esa **dobre vía de comunicación** dunha maneira fácil, fiable e accesible.

As redes sociais como instrumento de goberno aberto

- Son a principal ferramenta de comunicación e a máis viral polo incremento constante de persoas usuarias.
- Permítenlle á cidadanía expresarse con liberdade e transparencia.
- Créase unha comunicación directa coa cidadanía a través de diálogos.
- Permiten novas formas de coprodución entre as administracións públicas e a cidadanía, que melloran os servizos públicos.
- As fronteiras entre o público e o privado esvaécense.
- A cidadanía pódelle realizar propostas ás administracións públicas directamente.
- Son fáciles de usar: co móbil e desde a túa propia casa.
- Permiten realizar enquisas e consultas públicas.
- Poden crearse grupos ou foros de debate ou de traballo.
- O custo é máis reducido que noutro tipo de tecnoloxías

As ferramentas 2.0 son importantes para transformar a comunicación e poden axudar a xerar un **maior clima de confianza de cara ao cidadán**. Pola súa parte, cando os gobernos e as administracións públicas usan as **redes sociais e as ferramentas da web 2.0** como blogs, chats, publicación de fotografías, vídeos etc., fano cunha maior **dose de informalidade e espontaneidade**, o que pode achegarnos ao día a día do que fan e como o fan, pero tamén involucrarnos máis nas súas actividades. Porén, é importante saber que sempre que queiramos iniciar un trámite ante a Administración, por exemplo para exercer un dereito ou unha solicitude, debemos realizalo a través das vías que establece a Lei 39/2015, do procedemento administrativo común.

RESUMO

O obxectivo desta guía didáctica é que afondases no mundo do **goberno aberto**. Se cadra ao principio podía parecer algo distante, pero esperamos que agora consideres que se trata dun tema que che afecta de forma moi directa e próxima. O **goberno aberto** é unha filosofía, unha nova forma de gobernar as nosas sociedades e entender os gobernos e administracións públicas, baseada na **transparencia**, na **rendición de contas**, na **participación** e na **colaboración**, coa finalidade de aproveitar o coñecemento da cidadanía para implicala na mellora das nosas sociedades. É unha viaxe que require involucrar a toda a sociedade, incluíndote a ti. Desexamos que a partir de agora ti tamén te sumes á comunidade do **goberno aberto**. Necesítámoste.

APLICANDO O GOBERNO ABERTO NO ÁMBITO EDUCATIVO

Ata agora vimos a parte máis teórica e conceptual, aínda que con algúns exemplos prácticos, do **goberno aberto**. Agora imos iniciar a práctica dos principios do **goberno aberto** mediante o seu exercicio na aula e, en concreto, no teu centro educativo. **Como podemos incorporar os valores do goberno aberto no teu instituto?**

O teu instituto conta cun conxunto de órganos que se encargan de “gobernar”: o equipo directivo do centro, formado pola dirección, a secretaría e a xefatura de estudos; o claustro do profesorado, formado polo conxunto de profesoras e profesores; e o consello escolar, formado por profesorado, nais e pais do alumnado, representantes do persoal de administración e servizos, alumnado e representantes do concello onde se atopa o centro.

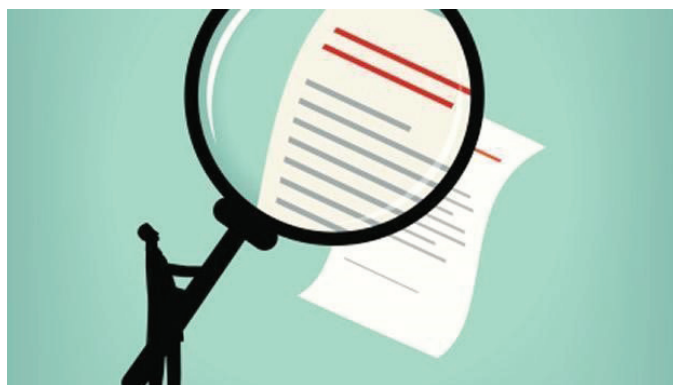
Nos seguintes apartados explicámosche como podes ter un **instituto aberto**. É dicir, queremos que a actividade do teu instituto se realice con transparencia, que as persoas que o “governan” rendan

contas das súas accións, que o conxunto do alumnado e o profesorado participe das decisións que se tomen e que outros axentes e institucións colaboren para mellorar o servizo público que se presta nel: a educación.

Deseguido ofrecémosche un conxunto de accións enfocadas a todo isto e uns pasos que poderás levar a cabo para conseguilo.

Para teres un centro educativo transparente...

Lembra que a través da **transparencia** podemos obter a información que precisemos dunha administración pública. Neste caso, centrémonos no teu propio instituto. Para conseguir un instituto transparente debes ter en conta que existe unha lei sobre transparencia que establece a información que podemos solicitar dentro das cuestións que non estean excluídas pola lexislación sobre transparencia. Porén, existe numerosa información que si podemos solicitar para usala e reutilizala. A continuación explicámosche os tres pasos básicos para conseguir un instituto transparente: en primeiro lugar, seleccionar a información; seguidamente, solicitar información que necesitemos e, finalmente, estudala e reutilizala no contexto que corresponda.

▲ Paso 1: Identifica o problema e os obxectivos

Se precisamos solicitarlle información ao centro educativo (ou a calquera outra administración pública) é importante que establezamos que problema concreto ou que cuestións nos moven a solicitar esa información. Hai que pensar previamente se necesitamos saber as notas medias dos diferentes cursos para facer unha proposta de mellora do plan de estudos, se queremos coñecer os gastos en material de oficina para propoñer unha modificación destes ou se buscamos obter a información sobre o número medio de alumnos e alumnas por cada docente para realizar propostas de mellora. Ao que coñezamos a cuestión e os obxectivos, pasaremos ao seguinte paso: selección de información.

▲ Paso 2: Elixo a información

Para empezar, sería interesante elaborar un catálogo coa información do centro que poidas necesitar. Un instituto dispón de moita información, así que é esencial coñecer que queremos solicitar e que datos son interesantes. Como exemplo, podemos solicitar a programación xeral anual do centro (que contén as programacións das distintas materias que se estudan), o proxecto educativo do instituto (que

lles explica o proxecto do colexio co alumnado e as súas familias), os resultados académicos do centro (notas medias por curso e taxas de suspensos), o número de alumnos e alumnas por aula, o número de profesores e profesoras ou os orzamentos anuais do centro e os asuntos aos que se destinan estes recursos. Podemos solicitar esta ou outra documentación, segundo a decisión tomada no punto anterior.

▲ Paso 3: Solicita a información

En canto teñas claros os datos que vas necesitar, solicítaos a través dun documento escrito e preséntao no teu centro. Para facelo podes expoñer que te amparas na Lei de transparencia. Recorda que existen límites no acceso á información cando se tratan datos persoais. Tamén debes ter en conta que existe información complexa que necesita o seu tempo para ser recompilada.

▲ Paso 4: Estuda e reutiliza a información

Cando teñas os datos xa podes utilízalos para coñecer o nivel académico do teu centro, cantos alumnos e alumnas sodes, de canto profesorado dispoñedes ou cal é a programación anual do centro. O estudo desta información permitirache coñecer mellor o teu instituto e ser máis consciente das súas virtudes e dos temas nos que se pode mellorar. Ademais, poderías utilizar esta información se a comparas con outros institutos do teu concello.

En caso de que non che faciliten algún dato, pódésille pedir ao Consello de Transparencia que interveña para que ampare o teu dereito de solicitude de información. Conseguir un instituto transparente non é difícil, pero é un proceso que precisa interese por parte de todos e unha aposta forte por parte do centro.

Finalmente, podes reutilizar a información presentándoa nun novo formato. Para o faceres, utiliza os datos que che enviou o teu instituto e realiza un produto dixital a través da ferramenta informática que prefiras –gráfico, presentación, infografía, póster, vídeo, etc.– para expoñerlo ao conxunto da túa clase e explicarlle o proceso mediante o cal o obtiveches.

Traballamos para a transparencia

Identifica aqueles temas ou cuestións sobre os que necesites coñecer información (pode ser do teu centro escolar ou doutra administración pública) tendo en conta as limitacións que se establecen na lei. Sigue os pasos expostos anteriormente e obtén a información necesaria coa finalidade de coñeceres ben un problema ou situación, resólvolo e reutilizar a información. Para o caso concreto do teu instituto pide, por exemplo, a nota media dos grupos de bacharelato para cada materia. Desta forma, poderás coñecer con que media adoitan chegar os diferentes grupos e poderás comparalo co teu para, entre todos, intentar mellorar a cualificación. Reutiliza os datos e elabora unha infografía na que mostres as diferentes cualificacións segundo as materias. .

Para teres un instituto participativo...

A **participación** pode verse reflectida en diferentes procesos e actividades dentro do teu instituto. Actualmente existen diferentes mecanismos a través dos cales o alumnado pode exercer o seu dereito á participación. Porén, coa finalidade de construír un instituto aberto, queremos animar a que a participación vaia máis aló.

Podemos participar nun proceso electoral para delegado/a de clase ou ao Consello Escolar. Outras vías menos coñecidas poderían ser a participación en procesos para elixir a data dos exames ou propoñer unha clase de reforzo sobre algún tema concreto. Todas elas son formas de participación totalmente válidas.

Que debemos facer para conseguir un instituto participativo? En primeiro lugar, identificar onde existen casos de participación actualmente e onde poderían existir a partir deste momento. En segundo lugar, cómpre definir a forma de participación: os mecanismos, medios etc. Finalmente, e aínda que poida parecer obvio, hai que participar! Se non participas, o traballo que fixeches ata ese momento non tería sentido.

▲ Paso 1: Identifica onde existe participación e onde podería existir a partir de agora.

En primeiro lugar, debes identificar a participación que existe xa no teu instituto. O habitual é que se realice un proceso de elección entre o alumnado para elixir o/a delegado/a da clase, así como o/a representante do alumnado no Consello escolar. Así mesmo, pode considerarse participación convencional formar parte dunha asociación de estudantes ou similar. Porén, debes ter en conta que a participación vai moito máis aló. Por iso, pensa como a podemos aplicar a outros ámbitos: elección da viaxe de fin de curso, tomar decisións en nome da clase ou transmitirle queixas ou suxestións á dirección do centro. obxectivos, pasaremos ao seguinte paso: selección da información.

▲ Paso 2: Planea a forma de participación

Hai certos procesos participativos cuxa regulación determina a forma en que se debe participar. Por exemplo, nunhas eleccións a delegado/a de clase ou ao Consello Escolar, a participación realízase a través dunha votación secreta en urnas. Non obstante, podemos crear formas novas de participación, como enquisas en liña, foros de debate ou reunións programadas para deliberar e decidir de forma conxunta.

▲ Paso 3: Participa!

Parece obvio, pero independentemente do motivo e da forma de participación, é necesario que interveñas e formes parte do proceso de toma de decisións. Se non participas, farano outras persoas, e decidirán por ti. Por tanto, non perdas a oportunidade e exerce o teu dereito de forma activa.

Traballamos para a participación

Neste caso, queremos centrarnos na elección da viaxe de final de curso e suxerímosche que o conxunto da clase propoña datas, un destino, unha duración etc. Cal cres que é a mellor forma de participar no proceso de elección da viaxe de final de curso? Realízade un debate para seleccionar a mellor forma e traballade conxuntamente para que o proceso participativo se desenvolva con éxito. Seguro que desta forma facedes unha excelente viaxe de final de curso. Podedes deixar constancia do voso traballo nun vídeo (explicando como foi o proceso), nun documento breve ou nunha infografía ou presentación. Será moi interesante que o resto de compañeiros e compañeiras coñezan como o fixestes.

Para teres un instituto colaborativo...

A colaboración entre o alumnado, profesorado e persoal do instituto con outros axentes sociais como outros institutos, o Concello, asociacións veciñais, ONG ou empresas ou outras organizacións públicas

e privadas pode resultar en diferentes melloras para a educación. Un exemplo sería a organización de conferencias sobre seguridade por parte de corpos policiais; para iso sería necesaria a colaboración entre o centro e o corpo de policía correspondente; a realización de clases extraescolares en diferentes materias non previstas no currículo escolar, como danza, natación, pintura, teatro etc. Neste caso, habería que establecer un procedemento de colaboración con ONG ou empresas que prestan estes servizos.

Tamén pode haber colaboración a interna, por exemplo entre grupos. Talvez a mellor forma de organizar un final de curso sexa a partir da colaboración entre profesorado, alumnado de diferentes grupos e representantes de nais e pais do alumnado. Neste sentido, un bo exemplo de colaboración sería o propio Consello Escolar, formado polo profesorado, as nais e os pais dos alumnos, os representantes do persoal de administración e servizos do centro, do Concello e do alumnado. Como podemos realizar este proceso noutros ámbitos?

▲ Paso 1: Identifica un problema onde poden xurdir espazos para a colaboración

Ademais do exemplo do Consello Escolar, existen outros ámbitos onde a colaboración é posible e, en numerosas ocasións, altamente necesaria. Debes detectar en que cuestións sería recomendable a colaboración. Como comentamos antes, na organización dunha viaxe, nos actos de final de curso, na xestión de actividades extraescolares ou na realización de xornadas ou cursos no centro escolar. Recorda que a innovación desempeña un papel esencial na colaboración.

▲ Paso 2: Identifica que axentes son necesarios para a colaboración e onde se vai desenvolver

Para cada problema será necesaria a colaboración de diferentes actores: un axente social, unha asociación veciñal, unha ONG, unha empresa, un grupo de cidadáns, profesorado etc. Por iso, debes ter claro que persoas ou organizacións van estar presentes no espazo de colaboración e como se vai configurar: a través de reunións periódicas, en foros de internet ou un conxunto de todo iso. Recomendámosche que, antes de decidir isto, elabores un documento sobre o proceso de colaboración no que inclúas todos estes detalles. A boa organización nun proceso como este é fundamental para que o caso teña éxito.

▲ Paso 3: Poñendo en marcha a colaboración

A colaboración implica que, unha vez detectado o problema e os actores que van participar no proceso, todo se poña en marcha. Coa axuda do profesorado e do resto dos teus compañeiros e compañeiras, serás capaz de colaborar se consigues pensar en novas formas de solucionar o problema ou novas vías nas que outros axentes (nais/pais, Concello, asociación veciñal etc.) poden intervir na situación.

O resultado dun proceso de colaboración debería ser unha maneira innovadora, nova e diferente de solucionar un problema. Unha vez que se decidiu a forma de construír o resultado da colaboración chega a hora das conclusións. Deberán ser compartidas e construídas polo conxunto de axentes participantes e deberán ser postas en común para considerarse axeitadas. Seguidamente, débese realizar a análise dos resultados, é dicir, coñecer se o proceso foi positivo e se necesita modificacións para a súa mellora.

Traballamos a colaboración

Seguindo co exemplo anterior sobre a viaxe de final de curso, pensa que actores, persoas ou grupos poden aportar algo á decisión sobre a viaxe, desde o alumnado que fixo a viaxe o curso pasado ata algunha empresa especializada na organización deste tipo.

XA TEMOS UN INSTITUTO ABERTO. COMO ACTUAMOS AGORA?

No teu instituto xa se realizaron os anteriores procesos de implantación de **gobierno aberto**. Que ocorre agora? Converteuse nun centro no que as decisións son compartidas por toda a comunidade educativa e por todos os axentes relacionados, sen por iso perder a esencia nin a calidade do servizo público educativo:

- Trátase dun instituto transparente, que pon á disposición da cidadanía toda a información e que facilita a rendición de contas.
- Transformouse nun instituto participativo, no que a toma de decisións se realiza de forma conxunta.
- Converteuse nun instituto colaborativo, no que se involucra o alumnado e a súa familia, así como a comunidade educativa e a sociedade en xeral, na solución de problemas.

En definitiva, aplicáronse cambios enfocados a que o goberno aberto estea presente, que poden transformar a forma de gobernar os centros educativos, en particular, e as administracións públicas, en xeral.

RECURSOS: PARA SABER MÁIS

Se desexas afondar no coñecemento do **gobierno aberto**, en exemplos de éxito, iniciativas ou noutros documentos de interese, aquí tes unha listaxe coa que traballares.

Recursos electrónicos

▲ Portais de transparencia e goberno aberto

- Portal de Transparencia da Administración Xeral do Estado
<http://transparencia.gob.es/>
- Portal de Transparencia de Andalucía
<http://www.juntadeandalucia.es/transparencia.html>
- Portal de Transparencia de Aragón
<http://transparencia.aragon.es/>
- Portal de Gobierno Aberto de Asturias
www.asturias.es/transparencia
- Portal de Transparencia de Cantabria
<https://transparencia.cantabria.es/es/inicio>
- Portal de Transparencia de Castela-A Mancha
<http://transparencia.castillalamancha.es/>

- Portal de Gobierno Aberto de Castela León
<https://gobiernoabierto.jcyl.es>
- Portal de Gobierno Aberto de Cataluña
<http://www.governobert.gencat.cat/es/transparencia/index.html>
- Portal de Transparencia de Ceuta
<https://ceuta.transparencialocal.gob.es/>
- Portal de Transparencia da Comunidade Valenciana
<http://www.gvaoberta.gva.es>
- Portal de Gobierno Aberto de Extremadura
<http://gobiernoabierto.gobex.es/transparencia/>
- Portal de Transparencia y Gobierno Abierto de Galicia
<https://transparencia.xunta.gal>
- Portal de Transparencia das Illas Baleares
<http://www.caib.es/sacmicrofront/home.do?mkey=M1102141103432671913&lang=es>
- Portal de Transparencia y Gobierno Abierto das Illas Canarias
<http://www.gobiernodecanarias.org/transparencia/>
- Portal de Transparencia da Rioxa
<http://www.larioja.org/portal-transparencia/es>
- Portal de Transparencia de la Comunidade de Madrid
<http://www.madrid.org/es/transparencia/>
- Portal de Transparencia de Melilla
https://sede.melilla.es/melillaPortal/transparencia/se_principal1.jsp?language=es&codResi=1
- Portal de Transparencia y Gobierno Aberto de Murcia
<http://transparencia.carm.es/>
- Portal de Transparencia y Gobierno Aberto de Navarra
<http://www.gobiernoabierto.navarra.es/es/transparencia>
- Portal de Transparencia do País Vasco
<http://www.gardena.euskadi.eus/inicio/>
- Alianza para o Gobierno Aberto (Open Government Partnership)
<https://www.opengovpartnership.org/>
- Portal de Transparencia do Poder Xudicial
<http://bit.ly/2lm4RvB>
- Portal de Participación Cidadá do Concello de Madrid
<https://decide.madrid.es/>

▲ Portais de datos abertos

- Portal de Datos Abertos del Gobierno de España
<http://datos.gob.es/>
- Portal de Datos Abertos da Unión Europea
<https://data.europa.eu/euodp/es/data/>

▲ Portais de consellos de transparencia:

- Portal do Consello de Transparencia de España
http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/index.html
- Portal do Consello de Transparencia de Andalucía
<http://www.ctpdandalucia.es/es>

- Portal do Consello de Transparencia de Aragón
<http://transparencia.aragon.es/CTAR>
- Portal do Consello de Transparencia de Asturias
http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/transparencia/transparencia-en-espanya/asturias.html
- Portal do Consello de Transparencia de Cantabria
http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/transparencia/transparencia-en-espanya/Cantabria.html
- Portal do Consello de Transparencia de Castela-A Mancha
http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/transparencia/transparencia-en-espanya/castillalamancha.html
- Portal do Consello de Transparencia de Castela León
<https://www.procuradordelcomun.org/>
- Comisión de Garantía do Dereito de Acceso á Información Pública
<https://www.gaip.cat/ca/inici/>
- Portal do Consello de Transparencia de Ceuta
http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/transparencia/transparencia-en-espanya/ceuta.html
- Portal do Consello de Transparencia da Comunidade Valenciana
<http://www.conselltransparencia.gva.es/>
- Portal do Consello de Transparencia de Extremadura
http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/transparencia/transparencia-en-espanya/extremadura.html
- Portal do Consello de Transparencia de Galicia
<http://www.valedordopobo.gal/es/el-vaedor-do-pobo-organo-de-control-de-la-transparencia/>
- Portal do Consello de Transparencia das Illas Baleares
<https://www.caib.es/sites/informaciopublica/ca/inici/?campa=yes>
- Portal do Consello de Transparencia das Illas Canarias
<https://www.transparenciacanarias.org/>
- Portal do Consello de Transparencia da Rioxa
http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/transparencia/transparencia-en-espanya/larioja.html
- Portal do Consello de Transparencia da Comunidade de Madrid
http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/transparencia/transparencia-en-espanya/madrid.html
- Portal do Consello de Transparencia de Melilla
http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/transparencia/transparencia-en-espanya/melilla.html
- Portal do Consello de Transparencia de Murcia
<http://transparencia.carm.es/consejo-de-la-transparencia-de-la-region-de-murcia>
- Portal do Consello de Transparencia de Navarra
<http://www.gobiernoabierto.navarra.es/es/consejo-transparencia/consejo-transparencia-navarra>
- Portal do Consello de Transparencia do País Vasco
<http://www.gardena.euskadi.eus/transparencia/-/derecho-de-acceso-a-la-informacion-publica/>

Publicacións

- III Plan de Acción de Gobierno Aberto de España (2017).
http://transparencia.gob.es/transparencia/transparencia_Home/index/Gobierno-abierto/allIPlanAccion.html
- Carta Iberoamericana de Gobierno Aberto (2016).
https://www.sfp.gov.py/sfp/archivos/documentos/CIGA_2016%20final_knawtdh9.pdf
- Observatorio Nacional das Telecomunicacións e da Sociedade da Información (2013). Estudio de la Demanda y uso de Gobierno Abierto en España.
http://www.ontsi.red.es/ontsi/sites/ontsi/files/demanda_y_uso_de_gobierno_abierto_en_espana.pdf
- Criado, J. Ignacio; y Ruvalcaba, E. (2017) ¿Qué es y qué se entiende por Gobierno Abierto? Análisis de la percepción e implementación del Gobierno Abierto en el ámbito local español.
<http://bit.ly/2zTh3yq>

- VV.AA. (2014). Guía práctica para abrir Gobiernos. Manual de Open Government para gobernantes y ciudadanos.
[http://www2.congreso.gob.pe/sicr/cendocbib/con4_uibd.nsf/F0CE9C642E7BC17205257F1400075324/\\$FILE/get_file.pdf](http://www2.congreso.gob.pe/sicr/cendocbib/con4_uibd.nsf/F0CE9C642E7BC17205257F1400075324/$FILE/get_file.pdf)
- Xarxa d'Innovació Pública. (2014) 42 voces sobre el Gobierno Abierto. Disponible:
<http://www.xarxaip.cat/wp-content/uploads/2014/05/42-voces1.pdf>

TÍTULO: GUÍA DIDÁCTICA. GOBERNO ABERTO. BACHILLERATO

“Este documento no es una traducción oficial. Aunque se ha procurado garantizar que esta versión corresponda a los textos originales, la única versión oficial es el texto en castellano disponible en el sitio web del INTEF y en el Portal de Transparencia de la Administración General del Estado”

Publicación incluida en el programa editorial del Ministerio de Política Territorial y Función Pública

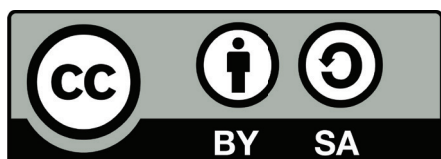
Edita:

© Ministerio de Política Territorial y Función Pública

Ministerio de Educación y Formación Profesional

NIPO: 277-19-007-7 En línea
NIPO: 277-19-006-1 En papel

NIPO: 847-19-030-3 En línea
NIPO: 847-19-027-X En papel

Imprime:

Subdirección General de Recursos, Publicaciones y Documentación
Ministerio de Política Territorial y Función Pública

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN
Y FORMACIÓN PROFESIONAL

INSTITUTO NACIONAL DE
TECNOLOGÍAS EDUCATIVAS Y DE
FORMACIÓN DEL PROFESORADO

MINISTERIO
DE POLÍTICA TERRITORIAL
Y FUNCIÓN PÚBLICA